

ಶ್ರೀಃ
ಶ್ರೀಮತೇ ರಾಮಾನುಜಾಯ ನಮಃ
ಶ್ರೀಮತೇ ನಿಗಮಾಂತಮಹಾದೇಶಿಕಾಯ ನಮಃ
ಶ್ರೀಸೀತಾಲಕ್ಷ್ಮಣಭರತಶತ್ರುಘ್ನಹನುಮತ್ಸಮೇತ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರ ಪರಬ್ರಹ್ಮಣೇ ನಮಃ

ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಾಯಣೇ ವಾಲ್ಮೀಕೀಯೇ ಆದಿಕಾವ್ಯೇ ಅಯೋಧ್ಯಾಕಾಂಡೇ

॥ ತ್ರ್ಯಧಿಕಶತತಮಃ ಸರ್ಗಃ ॥

This document has been prepared by

Sunder Kidāmbi

with the blessings of

ಶ್ರೀ ರಂಗರಾಮಾನುಜ ಮಹಾದೇಶಿಕನ್

His Holiness śrīmad āṇḍavan śrīraṅgam

ಶ್ರೀಃ
ಶ್ರೀಮತೇ ರಾಮಾನುಜಾಯ ನಮಃ
ಶ್ರೀಮತೇ ನಿಗಮಾಂತಮಹಾದೇಶಿಕಾಯ ನಮಃ
ಶ್ರೀಸೀತಾಲಕ್ಷ್ಮಣಭರತಶತ್ರುಘ್ನಹನುಮತ್ಸಮೇತ ಶ್ರೀರಾಮಚಂದ್ರ ಪರಬ್ರಹ್ಮಣೇ ನಮಃ

|| ತ್ರ್ಯಧಿಕಶತತಮಃ ಸರ್ಗಃ ||

ಶ್ರೀರಾಮಾದೀನಾಂ ವಿಲಾಪಃ, ತ್ರೈಃ ಪಿತ್ರೇ ಜಲಾಂಜಲಿದಾನಂ ಪಿಂಡದಾನಂ
ರೋದನಂ ಚ

ತಾಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ಕರುಣಾಂ ವಾಚಂ ಪಿತುರ್ಮರಣಸಂಹಿತಾಂ |
ರಾಘವೋ ಭರತೇನೋಕ್ತಾಂ ಬಭೂವ ಗತಚೇತನಃ || 2.103.1 ||

ತಂ ತು ವಜ್ರಮಿವೋತ್ಸೃಷ್ಟಮಾಹವೇ ದಾನವಾರಿಣಾ |
ವಾಗ್ವಜ್ರಂ ಭರತೇನೋಕ್ತಮಮನೋಜ್ಞಂ ಪರಂತಪಃ || 2.103.2 ||

ಪ್ರಗೃಹ್ಯ ರಾಮೋ ಬಾಹೂ ವೈ ಪುಷ್ಪಿತಾಂಗ ಇವ ದ್ರುಮಃ |
ವನೇ ಪರಶುನಾ ಕೃತ್ತಸ್ತಥಾ ಭುವಿ ಪಪಾತ ಹ || 2.103.3 ||

ತಥಾ ಹಿ ಪತಿತಂ ರಾಮಂ ಜಗತ್ಯಾಂ ಜಗತೀಪತಿಂ |
ಕೂಲಘಾತಪರಿಶ್ರಾಂತಂ ಪ್ರಸುಪ್ತಮಿವ ಕುಂಜರಂ || 2.103.4 ||

ಭ್ರಾತರಸ್ತೇ ಮಹೇಷ್ಟಾಸಂ ಸರ್ವತಃ ಶೋಕಕರ್ಶಿತಂ |
ರುದಂತಃ ಸಹ ವೈದೇಹ್ಯಾ ಸಿಷಿಚುಃ ಸಲಿಲೇನ ವೈ || 2.103.5 ||

ಸ ತು ಸಂಜ್ಞಾಂ ಪುನರ್ಲಬ್ಧ್ವಾ ನೇತ್ರಾಭ್ಯಾಮಶ್ರುಮುತ್ಸೃಜನ್ |
ಉಪಾಕ್ರಾಮತ ಕಾಕುತ್ಸ್ಥಃ ಕೃಪಣಂ ಬಹು ಭಾಷಿತುಂ || 2.103.6 ||

ಸ ರಾಮಃ ಸ್ವರ್ಗತಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ಪಿತರಂ ಪೃಥಿವೀಪತಿಂ |
ಉವಾಚ ಭರತಂ ವಾಕ್ಯಂ ಧರ್ಮಾತ್ಮಾ ಧರ್ಮಸಂಹಿತಂ || 2.103.7 ||

ಕಿಂ ಕರಿಷ್ಯಾಮ್ಯಯೋಧ್ಯಾಯಾಂ ತಾತೇ ದಿಷ್ಟಾಂ ಗತಿಂ ಗತೇ |
ಕಸ್ತಾಂ ರಾಜವರಾದ್ಧೀನಾಮಯೋಧ್ಯಾಂ ಪಾಲಯಿಷ್ಯತಿ || 2.103.8 ||

ಕಿಂ ನು ತಸ್ಯ ಮಯಾ ಕಾರ್ಯಂ ದುರ್ಜಾತೇನ ಮಹಾತ್ಮನಃ |
ಯೋ ಮೃತೋ ಮಮ ಶೋಕೇನ ಸ ಮಯಾ ನ ಚ ಸಂಸ್ಕೃತಃ || 2.103.9 ||

ಅಹೋ ಭರತ ಸಿದ್ಧಾರ್ಥೋ ಯೇನ ರಾಜಾ ತ್ವಯಾನಘ |
ಶತ್ರುಘ್ನೇನ ಚ ಸರ್ವೇಷು ಪ್ರೇತಕೃತ್ಯೇಷು ಸತ್ಕೃತಃ || 2.103.10 ||

ನಿಷ್ಪ್ರಧಾನಾಮನೇಕಾಗ್ರಾಂ ನರೇಂದ್ರೇಣ ವಿನಾ ಕೃತಾಂ |
ನಿವೃತ್ತವನವಾಸೋಽಪಿ ನಾಯೋಧ್ಯಾಂ ಗಂತುಮುತ್ಸಹೇ || 2.103.11 ||

ಸಮಾಪ್ತವನವಾಸಂ ಮಾಮಯೋಧ್ಯಾಯಾಂ ಪರಂತಪ |
ಕೋಽನುಶಾಸಿಷ್ಯತಿ ಪುನಸ್ತಾತೇ ಲೋಕಾಂತರಂ ಗತೇ || 2.103.12 ||

ಪುರಾ ಪ್ರೇಕ್ಷ್ಯ ಸುವೃತ್ತಂ ಮಾಂ ಪಿತಾ ಯಾನ್ಯಾಹ ಸಾಂತ್ವಯನ್ |
ವಾಕ್ಯಾನಿ ತಾನಿ ಶ್ರೋಷ್ಯಾಮಿ ಕುತಃ ಕರ್ಣ ಸುಖಾನ್ಯಹಂ || 2.103.13 ||

ಏವಮುಕ್ತ್ವಾಥ ಭರತಂ ಭಾರ್ಯಾಮಭ್ಯೇತ್ಯ ರಾಘವಃ |
ಉವಾಚ ಶೋಕಸಂತಪ್ತಃ ಪೂರ್ಣಚಂದ್ರನಿಭಾನನಾಂ || 2.103.14 ||

ಸೀತೇ ಮೃತಸ್ತೇ ಶ್ವಶುರಃ ಪಿತೃಹೀನೋಽಸಿ ಲಕ್ಷ್ಮಣ |
ಭರತೋ ದುಃಖಮಾಚಷ್ಟೇ ಸ್ವರ್ಗತಿಂ ಪೃಥಿವೀಪತೇಃ || 2.103.15 ||

ತತೋ ಬಹುಗುಣಂ ತೇಷಾಂ ಬಾಷ್ಪಂ ನೇತ್ರೇಷ್ಟಜಾಯತ |
ತಥಾ ಬ್ರುವತಿ ಕಾಕುತ್ಸ್ಥೇ ಕುಮಾರಾಣಾಂ ಯಶಸ್ವಿನಾಂ || 2.103.16 ||

ತತಸ್ತೇ ಭ್ರಾತರಃ ಸರ್ವೇ ಭೃಶಮಾಶ್ವಾಸ್ಯ ದುಃಖಿತಂ |
ಅಬ್ರುವಂಜಗತೀಭರ್ತುಃ ಕ್ರಿಯತಾಮುದಕಂ ಪಿತುಃ || 2.103.17 ||

ಸಾ ಸೀತಾ ಸ್ವರ್ಗತಂ ಶ್ರುತ್ವಾ ಶ್ವಶುರಂ ತಂ ಮಹಾನೃಪಂ |
ನೇತ್ರಾಭ್ಯಾಮಶ್ರುಪೂರ್ಣಾಭ್ಯಾಂ ನ ಶಶಾಕೇಕ್ಷಿತುಂ ಪ್ರಿಯಂ || 2.103.18 ||

ಸಾಂತ್ವಯಿತ್ವಾ ತು ತಾಂ ರಾಮೋ ರುದತೀಂ ಜನಕಾತ್ಮಜಾಂ |
ಉವಾಚ ಲಕ್ಷ್ಮಣಂ ತತ್ರ ದುಃಖಿತೋ ದುಃಖಿತಂ ವಚಃ || 2.103.19 ||

ಆನಯೇಂಗುದಿಪಿಣ್ಯಾಕಂ ಚೀರಮಾಹರ ಚೋತ್ತರಂ |
ಜಲಕ್ರಿಯಾರ್ಥಂ ತಾತಸ್ಯ ಗಮಿಷ್ಯಾಮಿ ಮಹಾತ್ಮನಃ || 2.103.20 ||

ಸೀತಾ ಪುರಸ್ತಾದ್ ವ್ರಜತು ತ್ವಮೇನಾಮಭಿತೋ ವ್ರಜ |
ಅಹಂ ಪಶ್ಚಾದ್ ಗಮಿಷ್ಯಾಮಿ ಗತಿರ್ಹ್ಯೇಷಾ ಸುದಾರುಣಾ || 2.103.21 ||

ತತೋ ನಿತ್ಯಾನುಗಸ್ತೇಷಾಂ ವಿದಿತಾತ್ಮಾ ಮಹಾಮತಿಃ |
ಮೃದುದಾರ್ಫಂತಶ್ಚ ಕಾಂತಶ್ಚ ರಾಮೇ ಚ ದೃಢಭಕ್ತಿಮಾನ್ || 2.103.22 ||

ಸುಮಂತ್ರಸೈನ್ಯಪಸುತೈಃ ಸಾರ್ಥಮಾಶ್ವಾಸ್ಯ ರಾಘವಂ |
ಅವತಾರಯದಾಲಂಬ್ಯ ನದೀಂ ಮಂದಾಕಿನೀಂ ಶಿವಾಂ || 2.103.23 ||

ತೇ ಸುತೀರ್ಥಾಂ ತತಃ ಕೃಚ್ಛಾ ದುಪಗಮ್ಯ ಯಶಸ್ವಿನಃ |
ನದೀಂ ಮಂದಾಕಿನೀಂ ರಮ್ಯಾಂ ಸದಾ ಪುಷ್ಪಿತಕಾನನಾಂ || 2.103.24 ||

ಶೀಘ್ರಸ್ರೋತಸಮಾಸಾದ್ಯ ತೀರ್ಥಂ ಶಿವಮಕರ್ದಮಂ |
ಸಿಷಿಚುಸ್ತೂದಕಂ ರಾಜ್ಞೇ ತತ ಏತದ್ ಭವತ್ವಿತಿ || 2.103.25 ||

ಪ್ರಗೃಹ್ಯ ತು ಮಹೀಪಾಲೋ ಜಲಾಪೂರಿತಮಂಜಲಿಂ |
ದಿಶಂ ಯಾಮ್ಯಾಮಭಿಮುಖೋ ರುದನ್ ವಚನಮಬ್ರವೀತ್ || 2.103.26 ||

ಏತತ್ ತೇ ರಾಜಶಾರ್ದೂಲ ವಿಮಲಂ ತೋಯಮಕ್ಷಯಂ |
ಪಿತೃಲೋಕಗತಸ್ಯಾದ್ಯ ಮದ್ಧತ್ತಮುಪತಿಷ್ಠತು || 2.103.27 ||

ತತೋ ಮಂದಾಕಿನೀತೀರಂ ಪ್ರತ್ಯುತ್ತೀರ್ಯ ಸ ರಾಘವಃ |
ಪಿತುಶ್ಚಕಾರ ತೇಜಸ್ವೀ ನಿರ್ವಾಪಂ ಭ್ರಾತೃಭಿಃ ಸಹ || 2.103.28 ||

ಐಂಗುದಂ ಬದರೈರ್ಮಿಶ್ರಂ ಪಿಣ್ಯಾಕಂ ದರ್ಭಸಂಸ್ತರೇ |
ನ್ಯಸ್ಯ ರಾಮಃ ಸುದುಃಖಾರ್ತೋ ರುದನ್ ವಚನಮಬ್ರವೀತ್ || 2.103.29 ||

ಇದಂ ಭುಂಕ್ಷ್ವ ಮಹಾರಾಜ ಪ್ರೀತೋ ಯದಶನಾ ವಯಂ |
ಯದನ್ನಂಪುರುಷೋಶ್ನಾತಿ ತದನ್ನಾಸ್ತಸ್ಯ ದೇವತಾಃ || 2.103.30 ||

ತತಸ್ತೇನೈವ ಮಾರ್ಗೇಣ ಪ್ರತ್ಯುತ್ತೀರ್ಯ ಸರಿತ್ತಟಾತ್ |
ಆರುರೋಹ ನರವ್ಯಾಘ್ರೋ ರಮ್ಯಸಾನುಂ ಮಹೀಧರಂ || 2.103.31 ||

ತತಃ ಪರ್ಣಕುಟೀದ್ವಾರಮಾಸಾದ್ಯ ಜಗತೀಪತಿಃ |
ಪರಿಜಗ್ರಾಹ ಪಾಣಿಭ್ಯಾಮುಭೌ ಭರತಲಕ್ಷ್ಮಣೌ || 2.103.32 ||

ತೇಷಾಂ ತು ರುದತಾಂ ಶಬ್ದಾತ್ ಪ್ರತಿಶಬ್ದೋಽಭವದ್ ಗಿರೌ |
ಭ್ರಾತ್ಯುಣಾಂ ಸಹ ವೈದೇಹ್ಯಾ ಸಿಂಹಾನಾಂ ನರ್ದತಾಮಿವ || 2.103.33 ||

ಮಹಾಬಲಾನಾಂ ರುದತಾಂ ಕುರ್ವತಾಮುದಕಂ ಪಿತುಃ |
ವಿಜ್ಞಾಯ ತುಮುಲಂ ಶಬ್ದಂ ತ್ರಸ್ತಾ ಭರತಸೈನಿಕಾಃ || 2.103.34 ||

ಅಬ್ರುವಂಶ್ಚಾಪಿ ರಾಮೇಣ
ಭರತಃ ಸಂಗತೋ ಧ್ರುವಂ |
ತೇಷಾಮೇವ ಮಹಾನ್ ಶಬ್ದಃ
ಶೋಚತಾಂ ಪಿತರಂ ಮೃತಂ || 2.103.35 ||

ಅಥ ವಾಹಾನ್ ಪರಿತ್ಯಜ್ಯ ತಂ ಸರ್ವೇಽಭಿಮುಖಾಃ ಸ್ವನಂ |
ಅಪ್ಯೇಕಮನಸೋ ಜಗ್ಮುರ್ಯಥಾಸ್ಥಾನಂ ಪ್ರಧಾವಿತಾಃ || 2.103.36 ||

ಹಯೈರನೈ ಗಜೈರನೈ ರಥೈರನೈ ಸ್ವಲಂಕೃತೈಃ |
ಸುಕುಮಾರಾಸ್ತಥೈವಾನೈ ಪದ್ಧಿರೇವ ನರಾ ಯಯುಃ || 2.103.37 ||

ಅಚಿರಪ್ರೋಷಿತಂ ರಾಮಂ ಚಿರವಿಪ್ರೋಷಿತಂ ಯಥಾ |
ದ್ರಷ್ಟುಕಾಮೋ ಜನಃ ಸರ್ವೋ ಜಗಾಮ ಸಹಸಾಶ್ರಮಂ || 2.103.38 ||

ಭ್ರಾತ್ಯುಣಾಂ ತ್ವರಿತಾಸ್ತೇ ತು ದ್ರಷ್ಟುಕಾಮಾಃ ಸಮಾಗಮಂ |
ಯಯುರ್ಬಹುವಿದ್ಧೈರ್ಯಾನೈಃ ಋರನೇಮಿಸಮಾಕುಲೈಃ || 2.103.39 ||

ಸಾ ಭೂಮಿರ್ಬಹುಭಿಯಾನ್ಯೈ ರಥನೇಮಿಸಮಾಹತಾ |
ಮುಮೋಚ ತುಮುಲಂ ಶಬ್ದಂ ದ್ಯೌರಿವಾಭ್ರಸಮಾಗಮೇ || 2.103.40 ||

ತೇನ ವಿತ್ರಾಸಿತಾ ನಾಗಾಃ ಕರೇಣುಪರಿವಾರಿತಾಃ |
ಆವಾಸಯಂತೋ ಗಂಧೇನ ಜಗ್ಮುರನ್ಯದ್ವನಂ ತತಃ || 2.103.41 ||

ವರಾಹವೃಕಸಿಂಹಾಶ್ಚ ಮಹಿಷಾಃ ಸೃಮರಾಸ್ತಥಾ |
ವ್ಯಾಘ್ರಗೋಕರ್ಣಗವಯಾ ವಿತ್ರೇಸುಃ ಪೃಷತ್ಯೈಃ ಸಹ || 2.103.42 ||

ರಥಾಹ್ವಹಂಸಾನತ್ಯೂಹಾಃ ಪ್ಲವಾಃ ಕಾರಂಡವಾಃ ಪರೇ |
ತಥಾ ಪುಂಸ್ತೋಕಿಲಾಃ ಕ್ರೌಂಚಾ ವಿಸಂಜ್ಞಾ ಭೇಜಿರೇ ದಿಶಃ || 2.103.43 ||

ತೇನ ಶಬ್ದೇನ ವಿತ್ರಸೈರಾಕಾಶಂ ಪಕ್ಷಿಭಿರ್ವೃತಂ |
ಮನುಷ್ಯೈರಾವೃತಾ ಭೂಮಿರುಭಯಂ ಪ್ರಬಭೌ ತದಾ || 2.103.44 ||

ತತಸ್ತಂ ಪುರುಷವ್ಯಾಘ್ರಂ ಯಶಸ್ವಿನಮಕಲ್ಮಷಂ |
ಆಸೀನಂ ಸ್ಥಂಡಿಲೇ ರಾಮಂ ದದರ್ಶ ಸಹಸಾ ಜನಃ || 2.103.45 ||

ವಿಗರ್ಹಮಾಣಃ ಕೈಕೇಯೀಂ ಮಂಥರಾಸಹಿತಾಮಪಿ |
ಅಭಿಗಮ್ಯ ಜನೋ ರಾಮಂ ಬಾಷ್ಪಪೂರ್ಣಮುಖೋಽಭವತ್ || 2.103.46 ||

ತಾನ್ ನರಾನ್ ಬಾಷ್ಪಪೂರ್ಣಾಕ್ಷಾನ್ ಸಮೀಕ್ಷ್ಯಾಥ ಸುದುಃಖಿತಾನ್ |
ಪರ್ಯಷ್ಟಜತ ಧರ್ಮಜ್ಞಃ ಪಿತೃವನ್ಮಾತೃವಚ್ಚ ಸಃ || 2.103.47 ||

ಸ ತತ್ರ ಕಾಂಶ್ಚಿತ್ ಪರಿಷಸ್ವಜೇ ನರಾನ್
ನರಾಶ್ಚ ಕೇಚಿತ್ತು ತಮಭ್ಯವಾದಯನ್ |
ಚಕಾರ ಸರ್ವಾನ್ ಸವಯಸ್ಯಬಾಂಧವಾನ್
ಯಥಾರ್ಹಮಾಸಾದ್ಯ ತದಾ ನೃಪಾತ್ಮಜಃ || 2.103.48 ||

ತತಃ ಸ ತೇಷಾಂ ರುದತಾಂ ಮಹಾತ್ಮನಾಂ
ಭುವಂ ಚ ಖಂ ಚಾನುವಿನಾದಯನ್ ಸ್ವನಃ |

ಗುಹಾ ಗಿರೀಣಾಂ ಚ ದಿಶಶ್ಚ ಸಂತತಂ

ಮೃದಂಗಘೋಷಪ್ರತಿಮೋ ವಿಶುಶ್ರುವೇ || 2.103.49 ||

|| ಇತ್ಯಾಷೇಫ ಶ್ರೀಮದ್ರಾಮಾಯಣೇ ವಾಲ್ಮೀಕೀಯೇ ಆದಿಕಾವ್ಯೇ
ಅಯೋಧ್ಯಾಕಾಂಡೇ ತ್ಯುಧಿಕಶತತಮಃ ಸರ್ಗಃ ||